

«Hvis Ukraina må søke om fred fordi vi feilet med å gi landet den støtte det fortjener, har det demokratiske Vesten sviktet»

► VÅRT LAND PÅ LEDERPASS, SIDE 2

vårt land

TIRSDAG
1. AUGUST 2023
uke 31 / nr. 174 / 79. årgang
KRONER 40

«OG DETTE BER JEG OM, AT DERES KJÆRLIGHET MÅ BLI MER OG MER RIK PÅ INNSIKT OG DØMMEKRAFT.»

Lærere låste elever ute

Utdanningsdirektoratets tilsyn avslørte fysiske krenkelser mot skolebarn og låsing av klasserom ved menigheten Samfundets skole i Egersund. Kan ha brutt norsk lov, mener professor. ► SIDE 6

Foto: David Engmo/ arkiv

“ Det er kanskje en forbindelse mellom at vi forskanser oss selv og stenger andre ute, og at vi opplever oss selv som ensomme

Erik Varden, katolsk biskop og forfatter

► SIDE 16–17



‘Kirken bryter loven når de vektlegger samlivsform’

Gard Sandaker-Nielsen og Oslo bispedømmeråd reagerer.

► SIDE 4–5

“ Er kirken et trygt rom når noen av oss blir bedt om å holde kritiske tanker om skeive teorier for oss selv?

Rikke Grevstad Kopperstad, styremedlem i Frimodig Kirke

► SIDE 14–15



Vil seile til Israel med stil – mangler millioner

► SIDE 8–9



Biskopen som vil sutrepavene til livs

LITTERATUR: Erik Varden irriterer seg over sutring, bekymrer seg for ensomhet og tørster etter det uendelige.

ULRIK ALVER SOLLI
ulrik.solli@vl.no

Hva hindrer oss, i verden av i dag, fra «å finne sammen» i livnærende samfunn?

Det er det sentrale spørsmålet i Erik Vardens ferske bok.

Som trappistmunk i klosteret Mount Saint Bernard, nær Coalville i Leicestershire, tilbrakte han i mange år mesteparten av døgnet i komplett stillhet. Kun i forbindelse med bønn, sang eller den vanlige hilsen i klostret (*memento mori* – husk at du

skal dø) var det lov å snakke.

Nå frykter han et samfunn hvor folk avstår fra nettopp det: Å snakke.

Opp til andre å drible

– Det er jo bare en verbalform av begrepet «samfunn».

Slik forklarer Varden selv bokas tittel, *Å finne sammen*, når Vårt Land snakker med ham på videochat.

Det er ingenting å si på språkføringen: Biskopen fører et språk med en eim av gamle biblioteker og støvete boksider – samt en doktorgrad fra Cambridge.

Hans siste bok er derimot hverken gammel eller støvete. Boka, som består av tre essays, tre prekenes og et forord, er gitt undertittelen *Politiske innspill*. Forfatteren vektlegger at det også er akkurat det den er: Nemlig et innspill.

– Jeg tenker på den som et innspill i ganske bokstavelig forstand. Jeg er som en som står på linjen med en ball, og sier: «Her er den ballen jeg har å spille inn». Plofff! Så får dere se om dere har lyst til å drible med den, sier Varden.

Samfunnet som noe dynamisk

Forfatterbiskopen er opptatt av at samfunnet er noe dynamisk, noe som krever at man stadig søker sammen. Dette er noe han mener er truet: I stadig større grad lever mennesker atomiserte og individualiserte liv.

– Nå kan vi lett leve med illu-

sjonen om at vi ikke trenger noen andre. Så lenge vi har en grei internettforbindelse, og Meny kan levere på døra, så klarer vi oss. Hvis vi har Netflix, da, selvfølgelig, sier han.

– *Hvor kommer denne trenden med individualisering fra?*

– Det er jo en problematikk med komplekse grunner. Det at vi lever i en stor grad av materi-

ell velferd hvor veldig mye av det vi ønsker oss – hvis vi er ærlige – er luksusgoder, er noe som vel gjør at vi lettere blir fokusert på oss selv.

Varden mener at tanken om samfunnet som prosjekt er langt fjernere nå enn den eksempelvis var i etterkrigstiden, en tid hvor mye var ødelagt, og det var tydelig at man trengte hverandre. I dagens samfunn er dette behovet for andre i langt større grad fordekt.

Den eksplisitte ensomheten

Samtidig kan illusjonen om at vi klarer oss uten andre få alvorlige konsekvenser: Nemlig ensomhet.

– På samme tid som vi atomiserer oss, og så å si trekker oss tilbake i vår egen privatsfære, ser vi også at ensomheten er et stort samfunnsproblem. Vi må jo da legge to og to ting

” Vi lever i en underlig spenning hvor vi på den ene siden stenger andre ute, og på den annen side tenker hjelp, hvorfor kommer ingen til meg?

Erik Varden, biskop og forfatter

BISKOP: Erik Varden ble vigsløst til biskop av Trondheim i Den katolske kirke i 2020. I dette intervjuet forteller han om frykten for en samfunnsstruktur som isolerer oss mer og mer fra hverandre.

Foto: David Engmo / arkiv



SAMTIDENS UUTHOLDELIGE LETTHET: Varden mener mennesket bærer i seg en lengselen etter noe evig, men ikke er seg det ikke bevisst – og samtidens jag etter umiddelbar tilfredsstillelse gjør ikke ting enklere.

Foto: Erlend Berge / arkiv

bibelsk sett, går ut på å klage uten å ta ansvar, på å alltid gi noen andre skylda. Det er en slags utilfredshet som finner uttrykk i gester og handlinger, forklarer han før han forstandig utdypet.

– Utilfredshet kan være en fullstendig ærlig sak, men det å snakke bak ryggen på folk, og å mure seg inn i sin egen negativitet og opplevelsen av at man selv er et offer for omstendighetene, det kan være ganske skadelig.

– *Har vi en sutrekultur?*

– Jeg tror det er en fare for at vi har det ... Noe som slår meg som veldig interessant er den vekt vi i offentlig diskurs i Norge tillegger begrepet «krav». Jeg tror kanskje vi tenderer mot å definere oss selv langt mer ut fra det vi har krav på, enn det vi har ansvar for, sier han.

Det Varden frykter er en merkantil holdning til samfunnet, et samfunn hvor tanken om at «fordi jeg har betalt min skatt, skal jeg få igjen det jeg har betalt for» dominerer. Dette kan lede til en veldig kald oppfatning av samkvem, hvor alt reduseres til investering og profittforventning.

– *Mye av den offentlige diskursen rundt krav og rettigheter har vært sentrert rundt tidligere neglisjerte grupper og minoriteter. Har ikke disse rett til å stille krav?*

– Jo, det å stille fordringer ut fra en etablert rettferdsordning, det er en god ting, sier han oppriktig.

– Det jeg forsøker å innby til, er bare å reflektere over kulturen. Hva slags samfunn ønsker jeg meg? Hva slags samfunn er jeg forberedt på å bidra til?

Åpent mot himmelen

Kjent er Aristoteles og hans definisjon av mennesket som et *zoon politikon* – som et politisk vesen som for å trives må inngå

sammen. Det er kanskje en forbindelse mellom at vi forskanser oss selv og stenger andre ute, og at vi opplever oss selv som ensomme, sier han engasjert.

På spørsmål om færre var ensomme før, svarer han at han tror mindre lå til rette for å gjøre ensomheten så eksplisitt. Hverdagslige gjøremål, hvor man før var tvunget til et minimum av menneskelig kontakt, er nå blitt et ensomt foretagende. Selv det å gå i butikken er blitt en ensom erfaring, noe han understreker med en anekdote fra dagliglivet i Trondheim.

– Jeg hadde for ikke lenge siden litt problemer med å veie grønnsaker i en kasse på Rema 1000. Ved siden av meg sto det en eldre dame som hadde tilsvarende vanskeligheter. Etter en stund så hun over på meg med et sukk, og sa « ... Det blir itj så læng no, så må vi operere oss sjøl», humrer han.

Samtidig bekymrer han seg for at mange ikke har innsikt i hva problemet består i.

– Jeg tror vi lever med en slags forventning om at «vi sikkert kan klare dette også, bare vi får tilstrekkelig kunstig intelligens og 5G». Samtidig føler vi oss utlevert en slags samfunnsmekanisme, som istedenfor å hjelpe oss til å finne sammen, isolerer oss mer og mer, sier Varden, før han legger til:

– Vi lever i en underlig spennings hvor vi på den ene siden stenger andre ute, og på den annen side tenker hjelp, hvorfor kommer ingen til meg?

Faretruende surmuling

En annen ting som engasjerer Varden, er sutring – eller murring, som han selv kaller det. Dette er tema for et av essayene i boka.

– Essayet er på mange måter en bibelforklaring. Murringen,

man bærer i seg denne lengselen etter noe evig, men er seg det ikke bevisst.

– *Hvordan kan dette motvirkes?*

Varden drar på det. – Jeg tror det kan motvirkes først og fremst ved en slags bevisstgjøring om at jeg har noe i meg som ikke mettes i det umiddelbare, men som fordrer meg til å utvide min egen tilværelse til å bli på høyden ved min lengsel. Slik kan jeg nå målene for det som er Guds kjærlighet, som til syvende og sist er et uendelig mål, sier han, før han kort oppsummerer hovedpoenget:

– Det handler om å innse at jeg har noe i meg som tørster etter noe uendelig, og som ikke lar seg tilfredsstillt med et klikk-kjøp fra Amazon.

– Ingenting hindrer oss

Så hva mener Varden selv hindrer oss, i verden av i dag, fra «å finne sammen» i livnærende samfunn?

– Ingenting hindrer oss. Vi har full mulighet til det, svarer han.

– Det handler mer om en bevisstgjøringen av hva som er viktig, og det er det jeg prøver å si noe om i denne lille boken.

Han ramser så opp: Betydningen av vennskap som en kategori for menneskelige forhold, betydningen av dannelse, og ikke minst: Virkningene av det som lett er en tendens når mennesker bor sammen – nemlig tendensen til å sutre.

Samtidig er Varden klar på at det han sier ikke nødvendigvis er like relevant for alle landets innbyggere.

– Det jeg prøver å komme med er et *kristent* bidrag til en samfunnsdebatt – vel vitende om at det kan synes fjernt for noen.

– Det er et forsøk på å si noe konstruktivt, i håp om at det kan være til nytte for mennesker med god vilje.

NY BOK

• Erik Varden er aktuell med boken *Å finne sammen* (St. Olav forlag)

• Varden er født i Degernes i Østfold, og studerte og levde i mange år i Storbritannia, før han ble biskop i Trondheim i 2020

• Tidligere har han gitt ut *Lengsel er mitt vesen* (St. Olav, 2020) og *Entering the twofold mystery* (Bloomsbury Continuum, 2022)

i en organisert sammenheng.

Mindre kjent er kanskje Gregor av Nazianz, som leverte en definisjon av mennesket ment å komplimentere den Aristoteliske.

– Han definerte mennesket som et *zoon theoumenon*, sier Varden, med en uttale som vitner om betydelig innsikt i klassisk filologi.

– Det Gregor sier er at mennesket, skapt i Guds bilde, har et virkelighetspotensial som ikke kun er begrenset til menneskelige forhold, men som også er åpent mot himmelen, mot det absolutte. En sann menneskeforståelse må ta også denne dimensjonen på alvor, klargjør han.

– *Er denne aksepten av et behov for noe åndelig, som kanskje er det han peker på, noe vi ikke vektlegger nok i dagens samfunn?*

– Ja, det tror jeg. Det er min tro, og jo eldre jeg blir i stadig større grad også min rasjonelle overbevisning. Mennesket har noe i seg som er en kime av evighet, sier han, før han trekker pusten og utdypet:

– Noe som kan være en stor kilde til frustrasjon, og sågar til smerte hos mennesker, er at